

HANÓ GERGELY – MILE ANIKÓ RÉKA

Fegyveres bankrablás Kispesten

Megoszlanak a vélemények arról, hogy az ember eredendően agresszív lény-e. *Rousseau* a *Társadalmi szerződés*ben azt állította, hogy csak a korlátokat állító társadalom kényszeríti ki az emberből az agressziót és az aljasságot¹. Ezzel szemben *Freud* azt állítja, hogy az ember természetes állapotában vadállat, és csak a társadalom adta rend és törvény tudja lefékezni az eredendő agresszív ösztönöket².

A deviancia jelensége hosszú múltra tekint vissza, és minden társadalomban megtalálható. Minden kultúrában és kisebb csoportban megvannak azok az értékek és normák, amelyek szerint az emberek élik az életüket. Számos ember – akarva-akaratlanul – megszegi ezeket a normákat, és ezzel kivívja mások megdöbbenését, megbotránkozását, ellenérzését. Ily módon ők valamennyire a társadalom perifériájára kerülnek, izolálják magukat a többségtől.

Napjainkban is számtalan megközelítés létezik az agressziót kiváltó okokról, az agresszió az emberben rejlő gyökereiről. Az agresszív viselkedés részben öröklött, részben környezeti forrásokból táplálkozik. Sajnos az agresszió megszokható, tanulható és tanítható. Megítélésünk szerint nem az agresszió van kódolva a génjeinkben, hanem csak az arra való hajlam. Nyilvánvaló azonban, hogy a társadalom az agresszió semmilyen formáját nem képes elfogadni, hiszen a brutális kegyetlenséggel elkövetett bűncselekmények okkal félemlítik meg a lakosságot. Az emberek azt is elvárják, hogy igazságos körülmények között éljenek egy olyan országban, ahol garantáltak számukra az emberi jogok.

Társadalmi háttér

Az erőszak, az erőszakos bűncselekmények és ezek okai, megelőzésük lehetőségei az egész világon mindig a figyelem középpontjában álltak és állnak.

1 Jean-Jacques Rousseau: *Társadalmi Szerződés*. Phönix-Oravetz Kiadás, Budapest, 1947, 33. o.

2 <http://www.bokorportal.hu/bokke/3e/eroszakm/er2.php>

Az erőszakos bűncselekmények körébe kell sorolni az élet, a testi épség, az egészség elleni bűncselekmények körét.

Az elkövetői motívumok között nagyobb mértékben emelkedett az agresszivitás, az anyagi haszonszerzés és az átmeneti pénzzavar előfordulási aránya. A nehéz gazdasági körülmények miatt megnövekedett bűnözés féken tartása kemény feladat.

Az erőszakos bűnözés mindenkor a kriminalitás gerincvonalát jelenti. Kiemelkedő a társadalomra veszélyessége, a közbiztonság megítélésére gyakorolt hatása. Mindenképpen aggasztó az erőszakos bűncselekmények körében bekövetkező minőségi változás az elkövetés módját illetően, amely igazodik a technika vívmányaihoz.

Minél értékesebb valamely társadalmi viszony, annál hathatósabb védelmet igényel.

A vagyon elleni bűncselekmények a legrégebbi, de napjainkban is a leggyakrabban előforduló bűncselekmények, közös jellemzőjük, hogy mérhető a társadalomra gyakorolt veszélyességük.

Mint köztudott, a fegyveres rablás a közvéleményt leginkább sokkoló és a bűnözéstől való félelmet nagymértékben gerjesztő erőszakos bűncselekmény, és az ilyen cselekményt elszenvedő lakosság biztonságérzetének a megrendüléséhez vezet. Társadalomra veszélyessége kiemelkedő, mert egyaránt sérti a tulajdoni viszonyokat és a cselekvési, személyi szabadságot is. A társadalom elutasító reakciója azonban nem elég ahhoz, hogy valakit deviánsnak minősítsünk, ehhez még hozzájárul az antiszociális vonás, illetve ennek a normaszegésnek a társadalomra veszélyes mivolta.

Társadalmi igény a közrend, közbiztonság erősítése, a jogsértő cselekmények elkövetőinek elfogása és felelősségre vonása.

Ahhoz, hogy a lakosság megfelelő elégtételt kapjon, elengedhetetlen az elkövetők gyors kézre kerítése, az igazságszolgáltatás által kiszabott ítélet példaértéke.

Hobbes már a tizenhetedik században azt vallotta, hogy az emberek nem a boldogságra, a szabadságra vagy az igazságra törekednek, hanem mindennek előtt és felett, a biztonságra.³

A kilencvenes években jelentősen megváltozott a magyar társadalom szerkezete. Nemcsak a gazdasági életben mentek végbe változások, hanem az egész ország életformája megváltozott.

³ Thomas Hobbes: *Leviatán*. Kossuth Kiadó Zrt., Budapest, 1999, 172. o.

S hogy mi okozhatta a bűnözési hullámot? Mindenképpen hozzájárult a büntetések szigorának enyhülése, valamint az igazságszolgáltatást érintő bizalom csökkenése. Ami leginkább meghatározó, véleményünk szerint, az a negatív társadalmi körülmények megjelenése és további erősödése. Ilyen a munkanélküliség, a létbizonytalanság.

A munkanélküliség további növekedése és ezzel egyenes arányban a megélhetési bűncselekmények számának ugrásszerű emelkedése már-már elfogadottá vált a perifériára kerülő emberek körében. A társadalmi helyzet és a munkanélküliség mint ok-okozati összefüggés a megélhetési bűnözéssel kapcsolatban szinte egyértelmű. Másrészt megfigyelhető a jogok és köteleességek egyensúlyának felbomlása, ez pedig sokakban olyan illúziót kelt, mintha csak jogaik lennének, elfelejtve a kötelezettségek széles halmazát.

A legerősebb sem elég erős ahhoz, hogy örökké úr maradhasson, ha nem alakítja át erejét joggá, az engedelmességet pedig kötelességgé.⁴

A 2004-ben és 2006-ban végzett kutatásaink is alátámasztották azokat a tudományos igazolásokat, miszerint az erőszakos bűnözés okságában közvetett szerepe van a tömegkommunikációnak; hatása kiemelkedő az agresszió felkeltésében, a szellemi és fizikai erőszak manifesztálódásában.

Előzmény

Magyarország ahhoz a régióhoz tartozik, ahol egyre gyakoribbak a bankrablások. A bankbiztonság kialakítását jelentősen hátráltatja, hogy a mai napig nincs hatályos jogszabály vagy rendelkezés erre vonatkozóan. Bár a bankok és a rendőrség szakemberei együttműködés keretében folyamatosan azon dolgoznak, hogy biztonságos védelmet nyújtsanak az állampolgárok és az anyagi javak védelme, a biztonságtechnikai rendszerek kiépítése érdekében, a korszerű technikai eszközök azonban nem mindig bizonyulnak elégségesnek.

A dél-pesti városközpont helye Kispest, ahol a közlekedés gyors és közvetlen mind a belváros, mind a külváros irányába. Ez a városrész a bűnözők kedvelt célpontja, hiszen pillanatok alatt kikerülhetnek a főváros sűrűjéből, így lehetőségük nyílik arra, hogy a hatóság elől elrejtőzve bízzanak a felelőségre vonásuk elmaradásában.

Mint a többi budapesti kerületben, Kispesten is jó néhány pénzintézet található. De talán egy sincs köztük, amelyet egy év leforgása alatt szinte nap-

⁴ Jean-Jacques Rousseau: i. m. 21. o.

ra pontosan kétszer is ugyanazon fegyveres bűnözők támadnak meg. A bankrablók célpontja kétszer is a Fő utca 7. alatti Budapest Bank-fiók volt. 2009. december 11-én két fegyveres személy belépett a bankba, majd rövid időn belül csaknem tízmillió forintos zsákmánnyal távoztak. A felkutatásukra tett azonnali, illetve későbbi intézkedések sem vezettek eredményre, így az elkövetők kiléte homályban maradt.

A cselekmény lefolyása

2010. november 26-án szintén két fegyveres, egy harmadik társukkal, az egy évvel korábbihoz hasonló nagyságú pénzüsszeg megszerzésének reményében belépett a bank aajtáján.

Szokásos péntek délután a Budapest Bankban, nem sokkal záróra előtt. A három alkalmazott éppen a bankfiókban tartózkodó öt ügyfél banki kérdéseiben segített. A biztonsági őr a bankfiókban figyelte a bankban megfordulókat. Nem sokkal fél négy előtt belépett két álarcos férfi, és azonnal a földre kényszerítették a biztonsági ört, az alkalmazottakat és a civileket. Az egyik alkalmazott működésbe hozta a csendes riasztót, ezzel hozva a rendőrség tudomására, hogy támadás érte a fiókot. Mindeközben egy járókelő a bank előtt elsétálva észlelte a történeteket, és azonnal értesítette a rendőrséget.

A bankba mindkét elkövető fekete maszkban lépett be. Az egyik az ügyféltérben található hátsó pénztárhoz ment, ahol a készpénzfelvételre várakozó ügyfelet felszólította a már felvett pénz átadására. Az álarcos ez után pénzt követelt az alkalmazottaktól, a pénztáros ötszázezer forintot, illetve álcapénzt és festékpatront tartalmazó pénzköteget is átadott a fegyveres férfinak. A másik álarcos ez alatt fegyverrel a kezében figyelemmel kísérte a bankfiókban történeteket. Harmadik társuk a bankfiók közvetlen környezetében figyelt, így segítve a bent lévő társait. A fegyveresek nagyjából két-három percig voltak az épületben, majd gyalogosan elhagyták a helyszínt. Az eltulajdonított pénz több mint kétmillió forint volt, az alkalmazottak és az ügyféltérben tartózkodók közül senki sem sérült meg, a helyiségben lövés nem dördült.

A kerületben szolgálatot teljesítő rendőrök azonnal a helyszínre siettek. Miközben a helyszínre tartottak, állampolgári bejelentésből tudomást szereztek arról, hogy az elkövetők a Batthyány utcában tartózkodnak, ezért gépjárművükkel abba az irányba haladtak.

Az állampolgároktól továbbra is folyamatos tájékoztatást kaptak az elkövetők menekülési irányáról, ezért végig a nyomukban maradhattak. Az elkö-

vetőkhöz közelítve a rendőrök kiszálltak a gépjárműből, és gyalogosan, tűzkész állapotba helyezett fegyverrel közelítették meg őket. A járőrök felfigyeltek a kapott személyleírásnak megfelelő férfira, és intézkedés alá vonták. Ekkor az intézkedéstől nyolcvanméternyire álló két férfi, az igazoltatott férfi két társa, futásnak eredt.

A helyszínen maradó járőrvezető utasította két járőrtársát, hogy a kövesék a két férfit, és vonják őket intézkedés alá. Ekkor a futásnak eredő két férfi felől lövéseket hallva, a már rendőrkézen lévő elkövető is menekülni próbált. A járőrvezető lélekjelenlétének, az évek alatt szerzett gyakorlatának és a bátor állampolgári segítségnek köszönhetően sikerült megakadályozni az igazoltatott férfi elmenekülését a helyszínről.

A járőrvezető utasítására az üldözést tovább folytató két járőr a menekülők nyomába eredt, de a nagy távolság miatt szem elől tévesztették őket.

Ezzel egy időben a szolgálatirányító parancsnok három járőrtársával azonnal gépjárműbe ült, és a másik elkövető menekülési iránya felé indult. Észlelték a két elkövetőt, akik nyugodtan sétáltak abban a biztos tudatban, hogy kikerültek a rendőrök látóköréből. Mivel az elkövetők ruházatáról kapott leírások egyeztek az észlelt két férfiéval, a két járőr futva elindult feléjük. Eközben a parancsnok és járőrtársa az autóval megkerülte a helyszínt, hogy elzárják az esetleges menekülési útvonalat.

A két járőr a gépkocsiból kiszállva a két férfi után ment, majd amikor úgy nyolc méterre megközelítették őket, felszólították, hogy álljanak meg. A két férfi ekkor egyszerre megfordult, majd a fegyvereikből tüzet nyitottak a rendőrökre. Nagy tűzerejű automata fegyvereik voltak, ezért a két rendőr fedezéket keresett magának. Az egyik járőr egy lépcsőház bejáratának a betonfala mögé ugrott, míg társa a nyílt terepen egy fa takarásában keresett menedéket. A fedezékként használt fa mögül a járőr célzott lövést kísérelt leadni az elkövetők irányába, a szolgálati löfegyverbe azonban beragadt a lőszer. Tűzkész állapotba hozta, majd több célzott lövést sikerült leadnia az elkövetők irányába, de nem talált, így az elkövetők hátrálva továbbra is folyamatosan tüzeltek a rendőrökre. A lépcsőház bejáratánál fedezéket találó rendőr ez idő alatt szintén megkísérelt célzott lövést leadni az elkövetők irányába, de az ő fegyverében is elakadt a lőszer, nem is tudta helyrehozni, így nem tudott bekapcsolódni a tűzpárbajba.

A gépjárművel közeledő másik két járőr a lövöldözésről mit sem sejtve, a másik irányból közelítette meg a négyemeletes háztömböt, hogy bekerítsék a két férfit. A gépkocsiból kiszállva mindketten észlelték, hogy az elkövetők kezében löfegyver van, így ők is azonnal tűzkész állapotba helyezték marok-

lőfegyverüket. A rendőri erősítést észlelve az elkövetők azonnal tüzet nyitottak a menekülési útjukat elzáró rendőrökre. Az egyik elkövető a szolgálatirányító parancsnok felé fordult, és felé irányította a gépfegyverét. A védelmi helyzetet felismerve a parancsnok figyelmeztető lövést adott le, a fegyveres azonban figyelmen kívül hagyta, és ismét tüzet nyitott, többször is célzott lövést adva le. Mindezt kihasználva a másik elkövető elfutott a helyszínről.

A parancsnok, hogy ártalmatlanná tegye az elkövetőt, célzott lövést adott le. A tűzpárbajban a lövések eltalálták a fegyverest, összeesett, majd minden erejét összegyűjtve felállt, és a parkoló gépjárművek közé menekült. Időközben a fedezéküket elhagyó rendőrök ismét a megsebesített menekülő férfi mögé kerültek, és ő továbbra is folyamatosan célzott lövéseket adott le rájuk. A járőrök a parkoló járművek fedezékét kihasználva közelítették meg a gépfegyveres férfit, és az életük védelme érdekében viszonozták a lövéseket. Az egyik célzott lövéssel a rendőrök halálos sebet ejtettek az elkövetőn.

A ruházatából, illetve a csomagjából előkerült az eltulajdonított pénz jelentős része.

A helyszínen lévő rendőrök, miután meggyőződtek arról, hogy nem fenyegeti őket élet elleni támadás veszélye, az ott-tartózkodó parancsnokot a helyszínen hagyva elindultak a harmadik elkövető felkutatására. A lakók folyamatosan tájékoztatták a rendőröket a harmadik elkövető menekülési irányáról, és a kapott információkból azt feltételezték, hogy egy panelházba futott be. A panelház hermetikus zárása ellenére a helyszínen nem, csak néhány nappal később találták meg a harmadik elkövetőt.

A 2009 decemberében elkövetett bankrablás is péntek délután történt. Fontos körülmény azonban, hogy egy órával később került sor az elkövetésre, amikor már sötét volt, és nagyobb feltűnés nélkül bejutottak a bankba.

2009-ben két elkövető vett részt a bűncselekmény elkövetésében, 2010-ben viszont már bevontak egy harmadik elkövetőt is.

A bűncselekmény elkövetéséhez használt fegyverek azonosak voltak, mindkét elkövetésnél hasonló volt a szereposztás is. A harmadik elkövetőnek a figyelés, továbbá az eltulajdonított pénz szállítása volt a dolga, így feladata volt minden olyan segítség, amely hozzájárul a tettesi alapcselekmény végrehajtásához.

Kérdés persze, hogy a figyelő vajon miért rejtett a ruházata alá gumiálarcot, éles maroklőfegyvert, valamint miért viselt többrétegű ruházatot. A nyomozati szakban derült fény arra, hogy tevékenysége fizikai bűnsegélynek vagy társtettesi magatartásnak tekintendő-e.

Háttér-információként szolgál, hogy mindhárom elkövető évek óta baráti viszonyban volt, ketten szomszédok is voltak. Az elkövetők egyikét már a

nyolcvanas években elítélték bankrablás miatt, élete felét börtönben töltötte, megélhetését szinte mindig a bűncselekmények elkövetésével szerzett bűnös pénzből fedezte. Nevét is megváltoztatta annak érdekében, nehogy beazonosítsák a személyét.

Mindhárman a 2009-ben elkövetett sikeres bankrabláson felbuzdulva, az akkor eltulajdonított jelentős pénzösszeg reményében vágtak bele újra. Az eltulajdonított pénz gyorsan elfogyott, és az éjszakai élethez, a szórakozáshoz, szerelmük anyagi támogatásához ismét nagyobb összegre volt szükségük.

Cselekményüket alaposan átgondolták. Megdöbbenő, hogy egyikükben már a tervezéskor kialakult az elhatározás, hogy bármit megtesz annak érdekében, hogy megghiúsítsa az elfogását, beleértve akár az emberi élet kioltását is.

További vizsgálat tárgya, hogyan juthattak az elkövetők gépfegyverekhez, illetve a maroklófegyverhez, amelyet egyébként exportra szánt a FÉG.

A harmadik tettet az elkövetéstől számított másfél napon belül találták meg. Az elfogás helyszínén megtalálták a festékekkel szennyezett további bankjegyeket is.

Konklúzió

A megállapított tényállásból az következik, hogy a bankrablás, a vagyon elleni bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban szándékegység volt az elkövetők között, és amikor rálóttek a rendőrökre, szándékuk egyértelműen kiterjedt az élet elleni bűncselekmény elkövetésére is.

Kelsen szavait idézve „*Módszertanilag a legnagyobb jelentőségű tisztánunk, hogy valaki nem azért bűnös, mert azt a valamit akarta, és tudta (előre látta), hanem azért és csak azért, mert neki azt a valamit nem lett volna szabad megtennie vagy megakadályoznia.*”⁵

Büntetőjogilag szándékosan követi el a bűncselekményt, aki az elkövetéskor előre látja tettének a következményeit, és e következményeket kívánva vagy azokba belenyugodva hajtja végre cselekményét.

Az elkövető igenis tehet a bűncselekményt megvalósító magatartás tanúsításáról és a magatartásával előidézett következményeiről: az elkövetéskor belátta, felismerte magatartása jellegét és annak lehetséges kihatását, illetőleg beláthatta volna, felismerhette volna cselekménye jellegét, lehetséges következményét.

⁵ Hans Kelsen: *Tiszta jogtan*. Bibó István Szakkollégium, Budapest, 1988

Példátlan, hogy ilyen kegyetlen és ilyen hosszú tűzpárbajra kerüljön sor. Csodával határos módon valamennyi rendőr és az ott lakó, illetve a helyszínen és környékén felbukkanó állampolgárok épségben megúszták.

A társadalomra fokozott veszélyt jelentő hasonló cselekmények visszaszorítása érdekében a büntetőjog-politika az utóbbi időben szigorította a jogi szabályozást. A fegyveresen elkövetett rablás büntetési tételét megemelte, továbbá a fegyveres elkövetésre vonatkozó rendelkezést kell alkalmazni abban az esetben is, ha a bűnelkövetést lőfegyver utánzatával követik el. Büntetőeljárás indítható már a rablás előkészülete esetén is.

A jelenlegi szabályozás abból az alapelvből indul ki – helyesen –, hogy a jogtalan támadónak kell viselnie a támadás elhárítása közben fellépő kockázatokat. A jogos védelem fő ismérve az arányosság, ez jelen esetben szükséges mértékű volt, vagyis nem okozott súlyosabb sérelmet, mint amekkorával az elkövető támadása fenyegetett.

Összegzés

Alapvető társadalompolitikai feladat a legsúlyosabb, legveszélyesebb erőszakos bűnözés megelőzése. Az erőszakos bűnözés jelentősége sokkal inkább kvalitatív, mint kvantitatív jellemzőinek tulajdonítható, hiszen kiemelkedő a társadalomra veszélyessége, a közbiztonság megítélésére gyakorolt hatása, a média fokozott érdeklődése miatt pedig az össz-bűnözésről alkotott kép meghatározó területe.

A szolgálatot vállaló személy a rendőri hivatás komplex – az élet kockázatát is magában foglaló – feladatainak ismeretében dönt, lényegében önrendelkezési jogát gyakorolva. Az életveszély valószínűsége a rendőri szolgálattaljesítéshez kapcsolódik.

Az eskü szövegében foglaltak maradéktalanul teljesültek: „*Esküszöm, hogy hazám alkotmányos és törvényes rendjét, nemzetünk biztonságát, ha kell, életem kockázatásával is hűségesen megvédem.*”⁶ Hősies helytállásuk egy pillanatra sem ingott meg.

Tercius szavaival élve: „*Azok, akik elég bátrak, hogy egymás mellett maradjanak, és előrenyomulnak, hogy kezítésába bocsátkozzanak, ritkábban halnak meg, és még a többiek biztonságáról is gondoskodnak.*”⁷

⁶ www.parlament.hu

⁷ www.tortenelemclub.hu